

CS

EN

EN

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 25.11.2010
KOM(2010) 687 v konečném znění

**ZPRÁVA KOMISE PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU
A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**VÝROČNÍ ZPRÁVA O PROVÁDĚNÍ NÁSTROJE PŘEDVSTUPNÍ POMOCI ZA
ROK 2009**

SEC(2010) 1430

Shrnutí

Tato zpráva uvádí činnosti realizované v rámci provádění nástroje předvstupní pomoci (NPP) za rok 2009. Podává všeobecný přehled o vývoji a přináší úvahy o budoucích vyhlídkách.

Obsahem této zprávy jsou konkrétní kroky vedoucí ke zlepšování účinnosti nástroje NPP, jeho dopadu a udržitelnosti, které Komise učinila v roce 2009 tím, že připravila půdu pro odvětvově založený přístup ke strategickému plánování a programování, zlepšila koordinaci dárců a zvýšila vlastní odpovědnost příjemců. Lepší tvorba a provádění politik posílí politický dialog a napomůže dosahování lepších výsledků při integraci západního Balkánu, Turecka a Islandu do EU.

V podkladovém dokumentu k této zprávě¹ jsou uvedeny podrobnosti o plánování a provádění programů pro specifického příjemce a programů pro více příjemců z NPP během dotčeného období (oddíl I a II), jakož i finanční údaje (oddíl III). V úvodu podkladového dokumentu se zmiňuje všeobecný rámec tohoto finančního nástroje.

* * *

1. HODNOCENÍ ROKU

1.1. Hlavní směry vývoje procesu rozšíření

Rok 2009 byl na západním Balkáně a v Turecku rokem stability a bezpečnosti, který přinesl pozitivní vývoj v oblasti mobility a sousedských vztahů. Ve světle celosvětové finanční a hospodářské krize přispěla Komise k zajištění makroekonomické stability v regionu: mimo jiné vytvořila balíček opatření pro tento region na zmírnění finanční krize, který obsahoval i přímou rozpočtovou podporu Srbska, financovanou z NPP.

V průběhu vykazovaného období podaly novou přihlášku ke členství Albánie (v dubnu), Island (v červenci)² a Srbsko (v prosinci); Chorvatsko uskutečnilo další kroky směrem k dosažení konečné fáze přístupových jednání. Černá Hora, Srbsko a Bývalá jugoslávská republika Makedonie splnily podmínky stanovené v plánech pro uvolnění vízového režimu a dosáhly bezvízového cestování do schengenského prostoru. Komise také pokračovala ve spolupráci s Albánií a s Bosnou a Hercegovinou za účelem zrušení vízových povinností těchto zemí.

Určité problémy však přetrvávají. V roce 2009 měly země západního Balkánu a Turecko před sebou v různé míře ještě zásadní kus práce na splnění kritérií a podmínek pro přístup. Reformy nezřídka postupovaly pomalu a mezinárodní hospodářská krize jen zhoršila stávající obtíže.

¹ Pracovní dokument útvarů Komise – podkladový dokument ke zprávě Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Výroční zpráva o provádění nástroje předvstupní pomoci za rok 2009.

² Komise v říjnu 2009 navrhla pozměnit nařízení č. 1085/2006 o NPP s cílem zahrnout Island mezi země, které jsou příjemci pomoci (což bylo dodatečně schváleno v roce 2010 přijetím nařízení (EU) č. 540/2010 ze dne 16. června 2010).

V říjnu 2009 byla zveřejněna „Strategie rozšíření a hlavní výzvy na období 2009–2010“ a doprovodné zprávy o pokroku³. V těchto dokumentech zhodnotila Komise pokrok dosažený kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi při plnění přístupových kritérií, respektive podmínek dohod o stabilizaci a přidružení. V prosinci 2009 Rada všestranně podpořila zjištění a doporučení uvedená v tomto sdělení Komise.

1.2. Hlavní směry strategického vývoje k lepšímu poskytování pomoci z NPP: poučení vyvozená z dvouletého období provádění

V roce 2009 se Komise dále zabývala účinností plánování a programování pomoci z NPP a vyvinula pro ně nové přístupy.

Dne 2. dubna se v Tiraně uskutečnila dárcovská konference, jež bilancovala pokrok dosažený při rozvoji koordinace dárců v praxi. Na konferenci byly analyzovány silné a slabé stránky stávajících mechanismů koordinace na celostátní a regionální úrovni a byla navržena konkrétní doporučení, jejichž dodržování povede ke zlepšení koordinace a zvýšení účinnosti pomoci. Na konferenci se rovněž hovořilo o možnostech, jak zlepšit strategické plánování a harmonizaci pomoci, a dále o plánech národního rozvoje a integrace do EU, jež schválili příjemci pomoci z NPP a jež jsou obsaženy ve víceletých orientačních plánovacích dokumentech.

Konference o účinné podpoře rozšíření, uskutečněná v Bruselu dne 19. října a zorganizovaná Komisí spolu se švédským předsednictvím EU, prozkoumala širší aspekty programu na zvýšení účinnosti pomoci a zjistila, že zvýšení účinnosti předvstupní pomoci by mohlo pomoci, kdyby plánování programů pomoci vycházelo z potřeb a strategií konkrétního příjemce. Konference dospěla k závěru, že přínos takového přístupu by spočíval nejen v tom, že by se zaměřil na předvstupní priority, ale také že by pomohl překonat dopady finanční krize. Dále, jelikož mají někteří dárci na západním Balkáně lepší možnost urychleně řešit tyto obtíže, mohla by těsná koordinace dárců pomoci zaměřit podporu z NPP co nejúčinnějším, doplňujícím způsobem.

Jako cenný zdroj úvah o tom, jak lépe zajistit plnění všeobecných cílů pomoci, se rovněž ukázaly hodnotící zprávy týkající se jak plánování a provádění pomoci z NPP, tak předcházející předvstupní pomoci (viz oddíl 3 níže).

Ponaučení vyvozená z těchto zpráv stojí za úsilím Komise **změnit přístup k předvstupní pomoci od převážně projektového zaměření k více komplexnímu, politicky zaměřenému přístupu** tak, aby se zvýšil její celkový dopad. V listopadu rozhodla Komise o postupném zavádění **odvětvového přístupu k plánování pomoci z NPP**. Toto úsilí v roce 2010 zesílilo tak, aby přispělo ke strategickému plánování a programování pomoci (podrobněji viz oddíl 3 níže), a bude pokračovat i v roce 2011.

V prosinci 2009 poskytla Rada ve složení pro obecné záležitosti politickou podporu novému odvětvovému plánování NPP, když přijala závěry uvedených konferencí: „*Rada ... zdůrazňuje zásadní význam propojení mezi prioritami v oblasti politiky rozšíření a finanční pomoci, v souladu s výsledky nedávných konferencí zaměřených na zvýšení účinnosti pomoci, ..., a vítá úsilí Komise uvést roční programy v rámci NPP do souladu s prioritami určenými ve zprávách o pokroku.*“

³ Viz http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_oct_2009_en.htm.

V souvislosti se závěry uvedených hodnotících zpráv byla již v roce 2009 většina plánování NPP zjednodušena a byl vytvořen menší počet projektů většího rozsahu, což by mělo zjednodušit řízení jejich provádění a zvýšit účinnost a viditelnost NPP. Hlavní důraz byl v souladu se strategií rozšíření i nadále kladen na budování institucí, zejména v záležitostech spojených s právním státem. Důležitou prioritou zůstal rovněž sociálně-ekonomický rozvoj, zejména v souvislosti s hospodářskou krizí. Jako reakce na finanční krizi byl přijat balíček opatření pro západní Balkán a Turecko; Srbsko obdrželo rozpočtovou podporu vázanou na dohodu s MMF.

2. PLÁNOVÁNÍ A PROVÁDĚNÍ NPP: VŠEOBECNÝ PŘEHLED

2.1. Strategické plánování a programování

2.1.1. Víceletý orientační finanční rámeček

Následující tabulka obsahuje přehled prostředků z NPP přidělených na rok 2009 v milionech EUR podle příjemce a složky a rovněž pro program pro více příjemců, tak jak byly aktualizovány ve víceletém orientačním finančním rámci pro období 2011–2013⁴. V těchto údajích jsou zohledněny přesuny mezi složkami I a II, k nimž došlo v průběhu roku 2009.

Tabulka 1: Prostředky přidělené na rok 2009 podle příjemce a složky (v běžných cenách, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP / složky	I	II	III	IV	V	CELKEM
Albánie	71,4	9,8				81,2
Bosna a Hercegovina	83,9	5,2				89,1
Chorvatsko	45,6	15,9	49,7	14,2	25,8	151,2
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	39,3	4,4	20,8	7,1	10,2	81,8
Kosovo	106,1					106,1
Černá Hora	28,6	4,7				33,3
Srbsko	182,6	12,2				194,8
Turecko	239,6	3,0	182,7	55,6	85,5	566,4
Více příjemců	166,1					166,1
CELKEM	963,2	55,2	253,2	76,9	121,5	1 470,0

Informace o základu pro rozdělování prostředků mezi jednotlivé příjemce a složky jsou uvedeny ve sdělení Komise o víceletém orientačním finančním rámci.

2.1.2. Víceleté orientační plánovací dokumenty

V první polovině roku 2009 byly řídicímu výboru NPP předloženy k posouzení víceleté orientační plánovací dokumenty (VOPD): v březnu dokumenty týkající se Albánie, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie, Černé Hory a Kosova a v dubnu dokumenty týkající se Chorvatska a Turecka a více příjemců. Kromě jediné výjimky (zdržení se) bylo stanovisko členských států k těmto dokumentům jednohlasně kladné. Komise je v červnu a červenci schválila.

⁴ KOM(2009) 543 v konečném znění ze dne 14. října 2009.

Stejně jako v předchozích letech byly v souladu s čl. 6 odst. 5 nařízení o NPP přezkoumány hlavní priority každé složky, stanovené ve stávajících VOPD na období 2008–2010. Vzhledem k tomu, že v EU, v posuzovaném regionu ani jinde nedošlo k vývoji, který by opodstatnil jejich zásadní přepracování, lze u těchto složek většinou konstatovat **kontinuitu**. V průběhu přezkumného procesu byly konzultovány vnitrostátní orgány a další významné zúčastněné subjekty (členské státy, mezinárodní finanční instituce, potenciální příjemci, občanská společnost).

Co se týče objemu pomoci ze složky I, pro kandidátské země zůstala prioritou schopnost převzít závazky vyplývající z členství / provádění *acquis*, v případě Bývalé jugoslávské republiky Makedonie spolu s politickými kritérii. Na druhém místě byl u Turecka uveden dialog občanské společnosti a u Chorvatska politická kritéria. Z potenciálních kandidátských zemí byla hlavní prioritou hospodářská kritéria u Srbska, Černé Hory a Kosova; u Albánie stála v popředí schopnost převzít závazky vyplývající z členství, jež byla spolu s politickými kritérii uvedena také u Bosny a Hercegoviny. Na dalším místě byla u Srbska, Kosova a Albánie uvedena politická kritéria; Černá Hora kladla stejný důraz na politická kritéria a na evropské standardy.

V řídicím výboru NPP diskutovala Komise se členskými státy o tom, jak *věnovat větší pozornost* následujícím aspektům programové dokumentace:

- aplikovat ponaučení vyvozená při akreditaci decentralizovaného provádění v kandidátských zemích na akreditační proces u dalších příjemců pomoci z NPP. Obecně více sladit decentralizované řízení se systémy příjemců tak, aby došlo k posílení jejich vlastní odpovědnosti a absorpční kapacity. Neurčovat časový rámec akreditací,
- výslovněji zdůraznit očekávané výsledky v souvislosti s posilováním struktur pro evropskou integraci, jež by přesahovaly rozsah požadavků na přistoupení k EU. Více zapojit struktury pro evropskou integraci do plánování, což poskytne možnost srovnání s národními prioritami týkajícími se přistoupení. Lépe sladit pomoc z NPP s národním strategickým plánováním a tam, kde toto plánování chybí, se více zaměřit na posílení systémů vnitrostátního plánování, tvorby rozpočtu a řízení výkonnosti,
- po dohodě s příslušnou vládou pokračovat v úsilí o určení omezeného počtu priorit nebo „hlavních“ priorit. Věnovat více pozornosti vyvozeným ponaučením, stanovit další cíle, určit očekávané výsledky a měřitelné ukazatele,
- tam, kde jsou problémy s absorpční kapacitou, uvažovat o odpovídající změně plánování s ohledem na to, zda je dosažení očekávaných výsledků v časovém rámci víceletých orientačních plánovacích dokumentů skutečně možné; dále posílit kapacitu pro regionální rozvoj,
- pokračovat v úsilí o zlepšení dělby práce a partnerství dárců s významnou bilaterální a multilaterální pomocí v klíčových oblastech. Dále zlepšit konzultační proces s přijímajícími zeměmi podle jasného harmonogramu a zajistit aby byly konzultace se zúčastněnými subjekty vedeny v předstihu, ještě před vytvořením návrhu projektové dokumentace,
- poskytnout jasnější pokyny k řešení průřezových otázek, včetně otázky udržitelného rozvoje a zvláštních cílů v oblasti rovnosti žen a mužů,

- zajistit další podporu projektům týkajícím se politických kritérií, reformy soudnictví a boje proti korupci. Věnovat zvýšenou pozornost otázkám zadávání veřejných zakázek,
- dále posílit kapacitu místní správy a struktur v odvětví životního prostředí a u nových pracovních míst v tomto odvětví prosazovat rovnost žen a mužů (složka III). Jasněji určit postup pro analýzu společenského začleňování a zjistit, jaký vliv v něm budou mít zúčastněné strany, a definovat příslušnou strategii (složka IV). Jako větší prioritu stanovit vedoucí přístup a jasněji vymezit horizontální otázky (složka V),
- zlepšit komunikaci na místní úrovni o tom, jak velký význam pro přistoupení mají činnosti, do nichž je zapojeno více příjemců; to pomůže mimo jiné zvýšit vlastní odpovědnost dané země za regionální iniciativy. Trvat na tom, aby region převzal vlastní odpovědnost za proces plánování, a na zapojení regionálních struktur spolupráce do tohoto procesu.

Vzhledem k těmto diskusím přijala Komise opatření ke zlepšení konzultačního mechanismu, posílení návaznosti mezi VOPD a národními strategiemi a zajištění větší vlastní odpovědnosti příjemců než v minulosti. Struktura VOPD bude dále přezkoumána, aby byly v souladu s posunem směrem k více odvětvově založenému přístupu k finanční pomoci z NPP a aby poskytovaly komplexnější rámec pro plánování.

2.1.3. Programování pomoci v roce 2009

Programovací činnosti zahrnovaly v roce 2009 zejména dokončování a přijímání národních/ročních programů a programů pro více příjemců ze složky I NPP a zahajování přípravy programů NPP na rok 2010. U přeshraniční spolupráce se programovací činnosti omezily na začlenění přidělených finančních prostředků na rok 2009 do probíhajících víceletých programů přijatých v roce 2007; k žádným podstatným revizím samotných programů nedošlo. Totéž platí pro plánování v rámci složky III u Bývalé jugoslávské republiky Makedonie a pro složku V. Chorvatsko a Turecko v roce 2009 neprovedlo žádné programovací činnosti v rámci složky III ani IV, jelikož byl tento rok zahrnut do stávajících víceletých programů. Obecně se ve všech kandidátských a potenciálních kandidátských zemích řídily programové činnosti v rámci složky I (určení a vymezení projektu) **ponaučeními vyvozenými** z předchozích zkušeností. Mezi zjištěná ponaučení, jimiž by se měli příjemci pomoci z NPP řídit, patřila nutnost *zaměřit více pozornosti na:*

- *návrhy projektů a jejich vyvrátlost* (mimo jiné pokud jde o dostupnost analýz potřeb, návrhy a studie uskutečnitelnosti a studie o situaci na trhu, zdůraznění rizik a předpokladů, ustavení příjemců, jednoduché prováděcí postupy),
- *správní a absorpční kapacitu* příjemců (mimo jiné na základě dřívějších výsledků a stávající práce na probíhajících projektech v rámci CARDS a NPP),
- *vlastní odpovědnost*, již má zvýšit také zaměření příjemců na vlastní rozvojové strategie a akční plány a jejich zapojení do raných fází plánování, tvorby a provádění programů pomoci,
- *udržitelnost výsledků*, již bude dosaženo pomocí pečlivého plánování, určování priorit a vhodného načasování akcí, jakož i zohledňování podmínek,

- *koordinaci na různých úrovních*, tj. mezi dárci, s jinými souvisejícími činnostmi, mezi subjekty státní a místní správy,
- *počet hlavních priorit*, který má být omezen a úzce spojen s evropským reformním programem příjemců,
- *návaznost na rozpočet* a střednědobý výdajový rámec,
- větší monitorování, dopady, viditelnost, zapojení občanské společnosti a průřezové otázky.

Výběr projektů vycházel z různých parametrů odrážejících výše uvedená ponaučení, k nimž patřily: i) shoda se strategickými prioritami a stávajícími odvětvovými strategiemi, ii) určení potřeb, priorit a příslušných zúčastněných subjektů pro rozvoj a provádění projektů, iii) vyvrálost a udržitelnost projektů, iv) prováděcí kapacita daného příjemce, v) určení priorit a pečlivé načasování v souladu s politickými a strategickými prioritami, vi) význam a dopady, vii) kontinuita a/nebo doplňkovost s dřívější či probíhající pomocí / s jinými dárci, viii) vyloučení duplicity a ix) případné nové oblasti pomoci, jež vzejdou z politického a technického dialogu.

V roce 2009 byly **hlavní programové činnosti** v rámci složky I následující:

- v **Chorvatsku** byl nejpoužívanějším nástrojem uskutečňování projektů týkajících se sblížování práva twinning, jeho využití se má zvýšit,
- v **Bývalé jugoslávské republice Makedonii** se oproti loňskému programu snížil počet smluv, ale přesto zůstal vysoký; zlepšila se kvalita plánování,
- v **Turecku** vycházelo plánování programů v roce 2009 z podrobného vymezení kroků, kritérií a lhůt (dokument o procesu plánování). Komise vyzvala k vytvoření soudržných odvětvových strategií, jimiž by se řídil jednak proces plánování, jednak zapojení zúčastněných subjektů do programového cyklu prostřednictvím odvětvových pracovních skupin. Jako reakce na hospodářskou a finanční krizi se zlepšila vlastní odpovědnost a zaměřila pozornost na dialog občanské společnosti. Dále proběhl převod 35 milionů EUR ze složky I do balíčku opatření pro více příjemců zaměřených proti finanční krizi – nástroje efektivního využívání energie – a Turecko obdrželo mimořádný příspěvek na podporu účasti v programech EU. Na druhé straně sice příjemce – v zásadě – souhlasil s dřívějším přípravným obdobím a se zvýšením počtu odvětvových pracovních skupin a proběhly diskuse o tom, jak zlepšit strategii plánování a více je provázat s politikami, ale zatím nebyla přijata žádná dohoda o konkrétních opatřeních. Pro příjemce bylo zásadní to, aby byla zachována pružnost z hlediska budoucích potřeb podporovaných odvětví a aby se plánování programů používalo ke stimulaci reformů na všech ministerstvech. Prvních návrhů projektů bylo o třetinu méně než v roce 2008 (tento trend byl potvrzen v programovém období 2010) a k tomu, aby dosáhly dostatečné vyvrálosti, byla stále nutná podpora Komise.

Situace by se měla změnit díky tomu, že v červenci 2009 byl přijat zákon vymezující organizaci a povinnosti struktury zodpovědné za provádění. Postupné zavádění odvětvových přístupů do plánování a programování pomoci by mělo zvýšit vlastní odpovědnost a posílit vazby mezi finanční pomocí a politickými prioritami. Je třeba vymezit relevantnější, měřitelné ukazatele a prahové hodnoty a více se soustředit na

výsledky a dopad projektů. Zlepši se kapacita struktur zapojených do plánování, provádění a monitorování pomoci z NPP a bude proveden přezkum fungování odvětvových monitorovacích podvýborů, jakož i nových VOPD,

- v **Albánii** se zlepšilo zapojení příjemců do plánování, což vedlo ke zvýšení vlastní odpovědnosti. Zlepšila se kvalita projektové dokumentace a jako reakce na finanční krizi se objevil trend vytvářet méně početné, ale větší (infrastrukturní) projekty,
- v **Bosně a Hercegovině** se plánování zaměřilo na opatření, jež mají zmírnit dopady finanční krize. Zvýšil se podíl pomoci směřující do společných dohod a dohod o nepřímém centralizovaném řízení s mezinárodními finančními institucemi a dalšími vnitrostátními a mezinárodními subjekty. Také v tomto případě byl patrný trend k vytváření méně početných větších projektů,
- v **Kosovu** se přijímající instituce více zapojily do plánování a bylo předloženo více návrhů projektů než dříve (chybělo však stanovení a výběr priorit). Díky těsné koordinaci s misí EU na podporu právního státu (EULEX) a se zvláštním zástupcem EU / mezinárodním civilním úřadem (ZZEU/MCÚ) byla zajištěna doplňkovost činností Evropské unie,
- **Černá Hora** zlepšila kvalitu návrhů projektové dokumentace a větší pozornost věnovala podmínkám (spolufinancování, vlastnictví a výkupy pozemků u infrastruktury) a velikosti projektů, což odpovídá (malému) rozměru správy a její absorpční kapacitě. Mezi další prvky patřila větší doplňkovost a lepší spolupráce s dalšími dárci; lepší konzultace s občanskou společností; posílení vedoucí úlohy příjemců v plánování programů na rok 2010 (zahájeném v roce 2009) a postupný přesun zaměření na hospodářská kritéria a schopnost převzít závazky vyplývající z členství,
- v **Srbsku** se proces plánování vyznačoval těsným zapojením přijímajících institucí a kvalitní programovou dokumentací. V rámci složky I bylo více než 60 % pomoci poskytnuto v podobě rozpočtové podpory na ochranu strukturálních reforem; obecné podmínky zahrnovaly udržitelný makroekonomický a fiskální rámec, podporované mezinárodními finančními institucemi; řádné fiduciární prostředí vytvořené správními a finančními kruhy, specifické podmínky rozdělování zdrojů související s řádnou správou veřejných financí; zachování a rozvoj správní kapacity v příslušných orgánech a subjektech zapojených do procesu přistoupení k EU. Do konce vykazovaného období vláda předložila parlamentu nový zákon o rozpočtovém systému a přijala strategii veřejné vnitřní finanční kontroly.

Podrobné informace o obsahu jednotlivých národních/ročních programů z NPP 2009 a o programech z NPP na rok 2009 pro více příjemců lze nalézt v podkladovém dokumentu (část I a II), kde jsou rovněž obsaženy tyto informace o víceletých programech v rámci složek II až V.

2.2. Provádění

2.2.1. Postupy při provádění a příslušné struktury

Pomoc z NPP má připravit kandidátské a potenciální kandidátské země na převzetí plné zodpovědnosti za správu finanční pomoci poskytnuté z EU. „Cílovým“ způsobem řízení je proto decentralizované řízení příjemci, jehož má být dosaženo, jakmile lze jejich správní

kapacitu považovat za dostatečně rozvinutou a jakmile jsou zavedeny příslušné řídicí a kontrolní systémy zajišťující řádné finanční řízení. Decentralizované řízení je střednědobým cílem kandidátských zemí, Komise tedy provádí pouze kontrolu *ex post* (zatímco pomoc v rámci složky V se uskutečňuje tímto způsobem již od počátku). Příjemci proto musí určit vlastní specifické strategie, akční plány a harmonogramy, které umožní pokročit v plnění těchto cílů, a současně zajistit přípravu odpovídající kapacity vnitrostátních orgánů, aby mohly přijmout zvýšený objem souvisejících povinností.

V roce 2009 **pokročily potenciální kandidátské země** různým tempem **směrem ke svěřeni řídicích pravomocí v rámci decentralizovaného řízení**. U **Albánie** byl do konce vykazovaného období zaznamenán slušný pokrok u složky I (ustavování klíčových struktur, jmenování osob na klíčové pozice a vzdělávání pracovníků příslušných prováděcích agentur) a slibný pokrok u složky V (příprava návrhu plánu na dosažení decentralizovaného řízení bez kontrol *ex ante*), avšak u složek II, III a IV zůstávají práce v raném stadiu. **Bosna a Hercegovina** naproti tomu dosáhla jen malého pokroku: došlo pouze ke jmenování národního koordinátora pro NPP na ministerstvu financí; centrální finanční a kontraktační jednotka a státní fond stále neměly plný stav zaměstnanců. **Kosovo** zůstalo ve velmi rané fázi přípravy plánu na decentralizované řízení. V **Černé Hoře** došlo k jistému pokroku u složek I a II, kde bylo zahájeno „hodnocení mezer“, ale u složek III až V došlo pouze k určení hlavních subjektů zodpovědných za provádění, aniž by následovaly další klíčové kroky, jako je např. stanovení plánů. **Srbsko** aktualizovalo svůj plán na decentralizované řízení jako poslední, v březnu 2009, a do konce vykazovaného období jmenovalo všechny klíčové subjekty, ale kvůli rozpočtovým omezením stále nesplnilo své závazky ohledně počtu pracovníků ve strukturách pro integraci do EU.

Co se týče **kandidátských zemí, Chorvatsko** v roce 2009 dále posilovalo svůj již akreditovaný systém decentralizovaného řízení NPP u složek I až IV, a to zejména co se týče vnitřního auditu, kontrolního orgánu a kontrolních funkcí provozních struktur. Byly připraveny plány na zrušení kontrol *ex ante* u složek I, III a IV, poslední z nich však potřebuje zlepšit. Byla vytvořena nová struktura pro provádění složky II, ale do konce vykazovaného období nemohlo být upuštěno od kontrol *ex ante*. Co se týče složky V, v roce 2009 byly svěřeny řídicí pravomoci ke dvěma ze sedmi opatření. Očekává se, že u ostatních opatření dojde k akreditaci v roce 2010.

V **Bývalé jugoslávské republice Makedonii** pozdržela v roce 2009 uskutečňování plánů na svěřeni řídicích pravomocí v rámci decentralizovaného řízení u složky I skutečnost, že v příslušných prováděcích a kontrolních strukturách byla zjištěna řada rizik. Naproti tomu bylo řízení akreditováno u složek III, IV a V; Komisi byl také předložen k posouzení plán na decentralizované řízení bez kontrol *ex ante* u složky III (očekávalo se, že plán pro složku IV bude předložen v první polovině roku 2010). V roce 2009 nebyly podány žádné žádosti o svěřeni řídicích pravomocí u složky II; na rok 2010 se očekávalo podání jedné žádosti.

V roce 2009 byly **Turecku** svěřeny řídicí pravomoci týkající se operačních programů složek III a IV a následoval podpis souvisejících čtyř dohod o financování. Turecko připravilo plány na plnou decentralizaci, přijalo legislativní opatření na posílení akreditovaných struktur v rámci složky I a naplánovalo řešení zbývajících nedostatků řídicích a kontrolních systémů, ale do konce vykazovaného období je nezavedlo. Mezitím se ukázalo, že prováděcí agentura složky I dosahuje hranic své kapacity, jelikož ji provozní struktury v rámci složek III a IV pověřily do roku 2010 vykonáváním některých funkcí v oblasti zadávacích řízení a uzavírání smluv. U akreditace v rámci složky V nedošlo v roce 2009 k pozitivnímu vývoji z důvodu zpoždění akreditačního harmonogramu, způsobeného mimo jiné složitou strukturou programu

NPP pro rozvoj tureckého venkova a nedostatkem politického odhodlání na vysoké úrovni. V hodnoceném roce byl připraven revidovaný akční plán, podle něhož měla v roce 2010 proběhnout národní akreditace, jež by umožnila svěžit řídicí pravomoci v roce 2011. Využití prostředků složky V na roky 2007 a 2008 proto může být ohroženo. Pokrok u složky II v rámci sdíleného řízení byl rovněž omezený.

Auditní zprávy uvádějí, že národní systémy kandidátských zemí dosáhly rozdílného pokroku. Systémové audity Komise provedené v Turecku znovu přinesly velmi nebezpečná zjištění, ač jich bylo méně než v předchozích letech. V Chorvatsku úřady znatelně posílily systémy pro řízení a kontrolu finančních prostředků z NPP. Stále však trvaly pochybnosti o uskutečnitelnosti plánu na upuštění od kontrol *ex ante* prováděných Komisí, který navrhla vnitrostátní schvalující osoba. Komise proto začala zvažovat možnost v jednotlivých případech od kontrol částečně upustit.

2.2.2. Přehled o provádění NPP v roce 2009

2.2.2.1. Složka I

Tabulka 2: Celkový přehled vyčleněných, smluvně vázaných a vyplacených prostředků ze složky I (roční programy) NPP na období 2007–2009 k 31. prosinci 2009 (podle příjemce, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP	Vyčleněno na závazky	Smluvně vázáno	% smluvně vázaných prostředků	Vyplaceno	Vyplaceno %
Albánie	183,17	49,97	27,28 %	14,67	8,01 %
Bosna a Hercegovina	196,99	58,59	29,74 %	12,91	6,55 %
Chorvatsko	131,38	19,48	14,83 %	13,48	10,26 %
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	109,12	21,98	20,14 %	10,85	9,94 %
Kosovo	348,30	149,95	43,05 %	59,02	16,95 %
Černá Hora	79,10	32,74	41,39 %	8,74	11,05 %
Srbsko	504,03	242,80	48,17 %	83,50	16,57 %
Turecko	716,88	247,80	34,57 %	227,75	31,77 %
Program pro více příjemců	597,88	421,50	70,50 %	261,54	43,74 %

Kandidátské země

V **Chorvatsku** dosáhl do konce vykazovaného období podíl smluvně vázaných prostředků ze složky I NPP na rok 2007 32 % a na rok 2008 12 %. V rámci NPP na rok 2009 nebyla uzavřena žádná smlouva. Provádění programů NPP na roky 2007 a 2008 se v Chorvatsku v průběhu roku 2009 potýkalo s potížemi z hlediska správní kapacity, i když ve srovnání se situací za předchozího nástroje Phare se díky nárůstu počtu pracovníků prováděcí agentury urychlilo zadávání veřejných zakázek. Činnosti se zaměřovaly na *provádění acquis* (nikoli na jeho přijetí) a na posílení správy v souvislosti s řízením strukturálních fondů po přistoupení, ovšem výsledky a dopady pomoci v těchto oblastech budou zjevné až po přistoupení.

V **Bývalé jugoslávské republice Makedonii** pokračovalo v roce 2009 provádění činností v rámci složky I a před uplynutím lhůty (30. října) byly všechny prostředky přidělené z NPP na rok 2007 v rámci první dohody o financování smluvně vázány. Také v rámci druhé dohody o financování pokračovalo uzavírání smluv. Do konce roku byly smluvně vázány dvě třetiny

prostředků z NPP přidělených na rok 2007. Co se týče programů NPP na roky 2008 a 2009, v roce 2009 nebyly uzavírány téměř žádné smlouvy a činnosti se soustředily na přípravu projektů, a to u NPP na rok 2009 v rámci decentralizovaného řízení. Probíhalo intenzivní budování institucí/kapacit v rámci nástroje TAIEX, zejména v oblastech zemědělství, vnitřního trhu a spravedlnosti a vnitřních věcí.

Po ratifikaci rámcové dohody o NPP ke konci roku 2008 mohlo v roce 2009 konečně začít provádění NPP v **Turecku**. V březnu a dubnu byly podepsány dvě dohody o financování, týkající se provádění NPP na rok 2008, v hodnotě 256 milionů EUR. Do konce vykazovaného období dosáhl podíl smluvně vázaných prostředků, vyčleněných z NPP na rok 2007, jedné třetiny, na rok 2008 jedné čtvrtiny a na rok 2009 více než dvou pětin. O praktických výsledcích ještě nelze podat zprávu, jelikož provádění smluv bylo zahájeno až ke konci vykazovaného období. V rámci složky I však stojí za zmínku twinningový projekt týkající se práv dětí, zahájený na počátku roku, u něhož došlo k viditelnému pokroku a který směřoval k dosažení očekávaných výsledků. Rovněž stojí za zmínku intenzivní činnosti prováděné v průběhu roku 2009 v rámci nástroje TAIEX (technická pomoc a výměna informací), jež měly kladný vliv na budování institucí/kapacit. Měla by být také zmíněna vysoká účast na programech Celoživotní učení a Mládež v akci, jež přispěla ke zlepšení vzájemného poznání a porozumění mezi EU a Tureckem.

Potenciální kandidátské země

Do konce vykazovaného období bylo v **Albánii** smluvně vázáno 52 % přidělených prostředků z NPP na rok 2007 a 43 % z NPP na rok 2008. Žádný projekt nevstoupil do konečného stadia, a proto není možné podat zprávu o výsledcích. V druhé polovině roku ovšem začalo provádění některých důležitých projektů v oblasti budování kapacity, jež poskytly albánským úřadům pomoc při vytváření (změnách) a/nebo provádění celého spektra činností albánské policie, plánu na decentralizované řízení, průřezové protikorupční strategie, politiky pro malé a střední podniky a podpůrných opatření. Další činnosti při budování kapacit byly zahájeny také v souvislosti se strategií rozvoje venkova a opatřením proti chorobám zvířat. Na konci roku byla podepsána smlouva na stavební práce týkající se silniční infrastruktury. V roce 2009 byly vyhlášeny různé výzvy k předkládání návrhů na twinningové projekty, zejména ve finanční oblasti, do konce roku však nebyla podepsána žádná smlouva. Probíhaly také činnosti v rámci nástrojů TAIEX a SIGMA.

Jak bylo uvedeno již ve zprávě za rok 2008, z důvodu zpožděného přijetí právních předpisů upravujících osvobození od daně u smluv financovaných z NPP mohlo být provádění NPP na rok 2007 v **Bosně a Hercegovině** zahájeno až v roce 2009. V roce 2009 narůstalo zpoždění podpisu dohod o financování, kvůli čemuž nebylo možné dosáhnout většího pokroku při provádění NPP na roky 2007 a 2008. Zlepšilo se uzavírání smluv – v roce 2008 bylo uzavřeno pouze šest smluv, v rámci NPP na rok 2009 jich bylo uzavřeno již 45. Do konce vykazovaného období dosáhl podíl smluvně vázaných prostředků z NPP na rok 2007 70 %, na rok 2008 13 % a na rok 2009 14 % dostupných prostředků. Byly zahájeny čtyři twinningové projekty v různých odvětvích, žádný z nich však dosud nebyl proveden. Podporu budování institucí poskytl také nástroj SIGMA. Z důvodu uvedených zpoždění zatím nelze podat zprávu za vykazované období o konkrétních výsledcích v rámci složky I.

V **Kosovu** došlo v roce 2009 ke značnému pokroku při provádění NPP – podíl prostředků smluvně přidělených styčnou kanceláří Evropské komise z NPP na rok 2007 dosáhl 90 % a z NPP na rok 2008 téměř 40 %. U probíhajících projektů byly již patrné pozitivní výsledky (mj. dokončení a předání rekonstruovaných nebo nových domů rodinám navrátilců z řad

menšin v jedné ze čtyř podpořených obcí, udělení stipendií na univerzitách v EU 44 studentům a otevření sportovních zařízení a hřišť ve čtyřech obcích) a do konce vykazovaného období byly zahájeny další projekty (týkající se např. udržitelného přesídlení a znova začlenění Romů, Aškalů a egyptské komunity).

V **Černé Hoře** dosáhl do konce roku podíl smluvně vázaných prostředků z NPP na rok 2007 75 % a na rok 2008 45 % (bylo uzavřeno 47 smluv) a probíhala zadávací řízení na zbývající objem finančních prostředků. V roce 2009 byly prováděny různé významné projekty v rámci NPP na rok 2007 v oblastech, jako je boj proti korupci / organizované trestné činnosti a reforma soudnictví (twinning), reforma politik a institucí vzdělávání a odborné přípravy (projekt budování institucí) a odvětví dopravy (technická a stavební pomoc a podrobné návrhy). Další významné činnosti financované z NPP na rok 2007, jejichž provádění začalo v roce 2009, se týkaly sblížení s *acquis* v různých oblastech. V březnu 2009 byla vyhlášena výzva k předkládání návrhů v rámci velkého projektu občanské společnosti (NPP na rok 2007), z níž vzešlo 8 zahájených projektů (týkajících se romské otázky, sociální péče pro seniory, sociální politiky na celostátní a místní úrovni, rozvoje cestovního ruchu a tradiční architektury). Probíhalo provádění dalších projektů z NPP na rok 2008, týkajících se trvalých řešení záležitostí uprchlíků a vysídlených osob a podpory transformace rozhlasu a televize na provozovatele veřejnoprávního vysílání. V roce 2009 probíhalo v Černé Hoře také mnoho činností v rámci nástrojů TAIEX a SIGMA i twinningových projektů (v roce 2009 se provádělo 6 z nich).

V **Srbsku** intenzivně probíhaly činnosti v rámci složky I – bylo podepsáno 190 smluv v rámci části I NPP na roky 2007, 2008 a 2009 a byla připravena zadávací řízení v rámci NPP na roky 2008 a 2009. Nedošlo však k uzavření žádných smluv v rámci části II národního programu NPP na rok 2009, jelikož nebyla podepsána související dohoda o financování. Do konce roku bylo z NPP na rok 2007 smluvně vázáno 63 %, z NPP na rok 2008 24 % a z NPP na rok 2009 57 % prostředků, přičemž poslední údaj ovlivnila podpora z rozpočtu. Byly zahájeny nebo pokračovaly činnosti v různých odvětvích (zdravotnictví, podpora obcí, statistika) a některé z nich začaly přinášet očekávané výsledky/výstupy (např. poskytování vybavení a odborné přípravy, návrhy nebo změny zákonů a jiných právních předpisů, zvyšování povědomí pomocí konferencí a workshopů, vytváření kurzů). V ostatních oblastech (energetika, regionální sociálně-ekonomický rozvoj, uprchlíci a vnitřně vysídlené osoby, vzdělávání) byly činnosti v raném stadiu a jejich výsledky ještě nebyly patrné. Byly uděleny provozní granty regionálním rozvojovým agenturám i agenturám podporujícím začlenění uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Provádění projektů týkajících se životního prostředí postoupilo vpřed: v průběhu roku byly podepsány různé smlouvy, mj. twinningy a návrhy, rámcový plán, strategie a služby pro vývoj IT systému. Byly vyhlášeny různé výzvy k předkládání návrhů na twinningové projekty v oblastech životního prostředí, zemědělství a rozvoje venkova, spravedlnosti a vnitřních věcí a veřejných financí a dopravy, a tři byly schváleny. Zatím není zřejmé, jestli lepší absorpční kapacita srbské státní správy bude dostatečná pro všechny pokračující činnosti, ale u twinningové koordinace byl patrný pozitivní vývoj. V roce 2009 došlo také ke značnému nárůstu žádostí o činnosti z nástroje TAIEX a zlepšila se účast na organizovaných akcích.

Více příjemců

Provádění NPP v rámci programů NPP pro **více příjemců** postupovalo v roce 2009 rychle kupředu; do konce roku dosáhl podíl smluvně vázaných prostředků z NPP na rok 2007 79 %, na rok 2008 85 % a na rok 2009 53 % přidělených prostředků. Bylo urychleno rozdělování prostředků na roky 2008 a 2009 v rámci balíčku opatření zaměřených proti finanční krizi

a investic do obcí tak, aby pomohly příjemcům pomoci z NPP zmírnit dopady hospodářské krize. Mezi hlavní iniciativy pro více příjemců v roce 2009 patřily:

- *Rada pro regionální spolupráci (RCC)*, jež začala být plně funkční, se na základě strategického programu na období 2011–2013, připraveného v roce 2009 s podporou Komise, snaží plnit svou strategickou úlohu – podporovat regionální spolupráci. Rada se rovněž zapojila do plánování pomoci pro více příjemců, aby pomohla zajistit řešení regionálních priorit a potřeb. V roce 2009 se diskutovalo o podpoře jejich budoucích činností,
- *Regionální institut pro veřejnou správu (ReSPA)*, vytvořený v květnu 2009, který se zaměřuje na zlepšování regionální spolupráce při reformě veřejné správy, posilování správní kapacity a rozvoj lidských zdrojů. Do konce roku 2009 ratifikovali mezinárodní dohodu o jeho zřízení v Černé Hoře čtyři ze sedmi zakládajících členů (dohoda vstoupí v platnost po ratifikaci pátým členem). Institut dosud fungoval prakticky jako škola (nejprve prostřednictvím OECD a poté Evropského institutu veřejné správy) a do konce vykazovaného období dosáhl plného provozu, když poskytoval 2500 člověkodnů odborné přípravy ročně. Jako vedlejší efekt podnítila tato iniciativa místní rozvoj ve městě, kde institut sídlí (Danilovgrad),
- *boj proti organizované trestné činnosti*: Je třeba vyzdvihnout dva projekty – první, který se týká soudní spolupráce (podpora sítě státních zastupitelství), díky aktualizovanému prohlášení o porozumění rozšiřuje záběr spolupráce také na další formy závažné trestné činnosti; druhý se týká policejní spolupráce při boji proti nezákonnému obchodu s drogami a prevence terorismu (byla podepsána smlouva o grantu na podporu policejní spolupráce v regionu a na posílení koordinace zřízených jednotek pro vymáhání práva a byly posouzeny požadavky na ustavení koordinačních jednotek v Kosovu a Turecku),
- *nástroj na podporu rozvoje občanské společnosti (CSF)*: Jednotný nástroj, který je přínosem pro všechny příjemce pomoci z NPP a jehož účelem je posílit organizace občanské společnosti a jejich roli v politickém procesu, zlepšit místní kapacity pro mobilizaci občanů, podněcovat vytváření sítí a podporovat spolupráci a přenos know-how. V polovině roku 2009 byla zřízena kancelář technické pomoci (TASCO), jež má zajišťovat odborné vzdělávání a poradenství pro místní organizace, posouzení potřeb, analýzy místního právního a finančního prostředí a podporu vymezení a výběru projektů na místní úrovni. Byly zřízeny místní skupiny poradců, jež mají diskutovat o potřebách a strategických otázkách. Nástroj na podporu rozvoje občanské společnosti podpořil také kontaktní akce s občany, na nichž se podílelo mnoho zástupců organizací občanské společnosti a jejichž užitečnost pro porozumění politikám a programům EU i pro vytváření sítí byla hodnocena velmi kladně,
- *investiční rámec pro západní Balkán (WBIF)*: byl oficiálně zahájen v prosinci 2009 a zajišťuje koordinovanou spolupráci mezi mezinárodními finančními institucemi (EIB, EBRD, CEB a dalšími) v souvislosti s potřebou značných investic v regionu a omezeným objemem dostupných prostředků. Rámec představuje jediné vstupní místo regionu pro žádosti o financování investic do infrastruktury, kde se spojují prostředky NPP a dalších mezinárodních finančních institucí. Mezi jeho přínosy patří zvýšení vlastní odpovědnosti příjemců a lepší sladění s národními/regionálními prioritami, koordinace dárců a vytváření grantů financovaných z půjček od mezinárodních finančních institucí.

V roce 2009 nastal všeobecný pokrok také u dalších regionálních a horizontálních činností v rámci prioritních os složky I NPP, týkajících se politik, hospodářství a evropských standardů, konkrétně v oblasti návratu uprchlíků, sociálního začleňování, koordinace sociálního zabezpečení, účasti v Unii pro Středomoří, veřejné správy, spravedlnosti, svobody a bezpečnosti, rozvoje a dialogu občanské společnosti, spolupráce s mezinárodními finančními institucemi a konkurenceschopnosti při podpoře investic do infrastruktury, energetické účinnosti a soukromých investic, konkurenceschopnosti a obchodu, vzdělávání, mládeže, kvalitní infrastruktury, práv duševního a průmyslového vlastnictví, bezpečnosti potravin, veterinární a rostlinolékařské politiky, energetiky, cel a daní, statistiky, životního prostředí (včetně změny klimatu) a jaderné bezpečnosti a ochrany před radiací.

2.2.2.2. Složka II

Tabulka 3: Celkový přehled vyčleněných, smluvně vázaných a vyplacených prostředků ze složky II NPP na období 2007–2009 k 31. prosinci 2009 (podle příjemce, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP	Vyčleněno na závazky	Smluvně vázáno	% smluvně vázaných prostředků	Vyplaceno	Vyplaceno %
Albánie	25,09	0,68	2,71 %	0,62	2,47 %
Bosna a Hercegovina	14,12	0,39	2,76 %	0,31	2,20 %
Chorvatsko	40,32	0,44	1,09 %	0,18	0,45 %
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	12,61	0,13	1,03 %	0,00	0,00 %
Kosovo	-	-	-	-	-
Černá Hora	13,07	0,58	4,44 %	0,25	1,91 %
Srbsko	31,91	1,84	5,77 %	0,88	2,76 %
Turecko	8,02	0,06	0,69 %	0,04	0,55 %

Kandidátské země

V **Chorvatsku** byly v roce 2009 činnosti vedoucí k uzavírání smluv v rámci složky II NPP na rok 2007 rovněž omezené (5 % smluvně vázaných prostředků). U všech programů byla zahájena grantová řízení, ale u většiny z nich nebyly do konce vykazovaného období uzavřeny žádné smlouvy.

Provádění v rámci této složky bylo zahájeno v roce 2009 také v **Bývalé jugoslávské republice Makedonii**, kde byla v srpnu vyhlášena první výzva k předkládání návrhů v rámci programu přeshraniční spolupráce s Albánií. V prosinci 2009 byly podepsány dohody o financování programů přeshraniční spolupráce s Albánií a s Řeckem na rok 2008, takže v roce 2010 mohly být vyhlášeny výzvy k předkládání návrhů, jež kombinují prostředky na roky 2007 a 2008. V rámci těchto dvou programů však dosud nebyly podepsány žádné smlouvy. Pouze dvě smlouvy byly podepsány v rámci programu přeshraniční spolupráce pro jihovýchodní Evropu. Do konce vykazovaného období bylo smluvně vázáno 30 % přidělených prostředků na programy Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) v rámci NPP na rok 2007.

V **Turecku** byla v roce 2009 v rámci této složky zahájena grantová řízení (program pro povodí Černého moře v rámci evropského nástroje sousedství a partnerství a program přeshraniční spolupráce Bulharska a Turecka), ale kvůli zdlouhavým administrativním procedurám na turecké straně přeshraniční spolupráce Bulharska a Turecka dochází k jejich zpoždování. Očekává se však, že díky změnám v odpovědných řídicích strukturách se situace zlepší.

Potenciální kandidátské země

Provádění činností přeshraniční spolupráce v rámci složky II začalo v roce 2009 také v **Albánii**, kde byly v létě (více než rok po podpisu prvních dohod o financování) zveřejněny první výzvy k předkládání návrhů v rámci programů pro západní Balkán (Albánie-Černá Hora a Albánie-Bývalá jugoslávská republika Makedonie); uzavřeny byly v září/říjnu. Výběr nabídek má být dokončen v roce 2010, kdy se očekává, že bude smluvně vázán celý objem

přidělených prostředků na rok 2010. V roce 2009 probíhaly také přípravné práce na výzvě k předkládání návrhů z programu pro Řecko, která má být vyhlášena v roce 2010. V rámci programu EFRR pro nadnárodní spolupráci v jihovýchodní Evropě byly podepsány tři smlouvy s albánskými příjemci. Do konce roku bylo smluvně vázáno 26 % přidělených prostředků ze složky II NPP na rok 2007.

V roce 2009 pokračovalo provádění této složky v **Bosně a Hercegovině** – první výzvy v rámci programů NPP pro západní Balkán na rok 2007 a 2008 byly vyhlášeny v létě, zhruba rok po podpisu prvních dohod o financování, poté co byly ustaveny řídicí struktury. Výběr projektů by měl být dokončen v průběhu roku 2010, kdy by měly být smluvně vázány všechny prostředky na roky 2007 a 2008. Také v rámci programů na hranicích s členskými státy byly vyhlášeny výzvy k předkládání návrhů, jež mají být rovněž dokončeny v roce 2010. V rámci programu EFRR „Jihovýchodní Evropa“ pro nadnárodní spolupráci byly podepsány smlouvy zahrnující všechny prostředky z NPP na rok 2007 a v rámci programu „Středomoří“ byly vyhlášeny výzvy k předkládání návrhů.

Stejně jako v předchozích letech nebyly v **Kosovu** ani v roce 2009 splněny nezbytné podmínky a neprobíhaly žádné činnosti spojené s přeshraničními projekty.

V **Černé Hoře** byly v roce 2009 vyhlášeny čtyři výzvy k předkládání návrhů v rámci této složky, z nichž tři pokrývaly prostředky z NPP na rok 2007 a 2008; mají být dokončeny v roce 2010.

V **Srbsku** byly v roce 2009 vyhlášeny první výzvy k předkládání návrhů týkající se přidělených prostředků na roky 2007, 2008 a 2009 pro všechny přeshraniční programy se sousedními zeměmi. K uzavírání smluv má docházet v roce 2010 s výjimkou programu EFRR pro jihovýchodní Evropu, v jehož rámci bylo v posledním čtvrtletí roku 2009 podepsáno 17 smluv a v listopadu byla vyhlášena druhá výzva k předkládání návrhů.

Všeobecně v kandidátských i potenciálních kandidátských zemích překročila účast na výzvách očekávání, a to zejména v rámci programů pro západní Balkán, což dosvědčuje, že přeshraniční programy jsou považovány za příležitost dosáhnout smíření a dobrých sousedských vztahů a budovat místní kapacity.

2.2.2.3. Složka III

Tabulka 4: Celkový přehled vyčleněných, smluvně vázaných a vyplacených prostředků ze složky III NPP na období 2007–2009 k 31. prosinci 2009 (podle příjemce, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP	Vyčleněno na závazky	Vyplaceno	Vyplaceno %
Chorvatsko	142,35	42,80	30,07 %
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	40,50	12,15	30,00 %
Turecko	524,00	157,20	30,00 %

V roce 2009 **bylo v Chorvatsku zahájeno** také provádění v rámci složky III, které se soustředilo zejména na hodnocení a schvalování projektů a zahajování zadávacích řízení, ovšem kvůli zdlouhavým a složitým postupům při zadávacích řízeních na programy pro infrastrukturu zůstal počet uzavřených smluv nízký. Do konce vykazovaného období bylo vyplaceno asi 30 % přidělených prostředků z této složky.

V **Bývalé jugoslávské republice Makedonii** mohlo začít provádění v rámci této složky – zejména příprava projektů – až v druhé polovině vykazovaného období, poté co byly svěřeny řídicí pravomoci a podepsány dohody o financování.

Po podpisu dohod o financování tří příslušných operačních programů v září a listopadu 2009 mohlo v **Turecku** začít provádění NPP také v rámci složky III. Výzva k podávání přihlášek zaznamenala mnohem větší zájem, než se čekalo (přihlášky do operačního programu na podporu regionální konkurenceschopnosti přesáhly více než 17krát objem dostupných prostředků). Do konce vykazovaného období byl počet uzavřených smluv stále nízký. Koncem roku 2009 schválila Komise dva velké projekty v oblasti infrastruktury v rámci operačních programů pro dopravu a životní prostředí; teprve nedávno začalo provádění prvního z nich. Obavy vzbuzovala zpoždění při přípravě a zveřejňování dokumentace pro zadávací řízení.

2.2.2.4. Složka IV

Tabulka 5: Celkový přehled vyčleněných, smluvně vázaných a vyplacených prostředků ze složky IV NPP na období 2007–2009 k 31. prosinci 2009 (podle příjemce, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP	Vyčleněno na závazky	Vyplaceno	Vyplaceno %
Chorvatsko	38,28	12,7	33,18 %
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	16,30	4,89	30,00 %
Turecko	158,70	47,61	30,00 %

V roce 2009 bylo v **Chorvatsku** zahájeno provádění v rámci složky IV – poté, co v březnu vstoupila v platnost dohoda o financování, bylo vyhlášeno 8 grantových režimů. Do konce roku bylo proplaceno asi 33 % závazků v rámci této složky.

Bývalé jugoslávské republice Makedonii byly svěřeny řídicí pravomoci v rámci této složky v říjnu 2009, v listopadu následoval podpis dohody o financování a v prosinci předběžná platba. Provádění postupovalo stále velmi pomalu, takže hrozí vážné nebezpečí, že v roce 2011 budou muset být finanční prostředky uvolněny ze závazku. V roce 2009 bylo problémem schválení provozních struktur, ale tato situace se v roce 2010 zlepšila – přesto stále nebyly schváleny dvě významné struktury (z 15), u nichž vzbuzuje obavy nedostatek jasné perspektivy.

V roce 2009 bylo v **Turecku** vyhlášeno v rámci operačního programu pro tuto složku pět výzev k předkládání návrhů v příslušných oblastech rozvoje lidských zdrojů, jako je např. vzdělávání dívek. Celková účast byla velmi vysoká – dokonce natolik, že to tureckým úřadům začalo působit problémy při zajišťování hladkého řízení procesu hodnocení. Do konce roku 2009 nebyla podepsána žádná smlouva.

2.2.2.5. Složka V

Tabulka 6: Celkový přehled vyčleněných, smluvně vázaných a vyplacených prostředků ze složky V NPP na období 2007–2009 k 31. prosinci 2009 (podle příjemce, v milionech EUR)

Příjemci pomoci z NPP	Vyčleněno na závazky	Vyplaceno	Vyplaceno %
-----------------------	----------------------	-----------	-------------

Chorvatsko	76,90	0,00	0,00 %
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	19,00	0,00	0,00 %
Turecko	159,20	0,00	0,00 %

V **Chorvatsku** v roce 2009 neprobíhaly u dvou akreditovaných opatření v rámci složky V žádné aktivity, činnost se soustředila na akreditaci zbývajících opatření. Příprava pravidel pro zadávání veřejných zakázek částečně pokročila vpřed, ale provádění se do konce vykazovaného období stále zpožďovalo, což ohrožovalo finanční prostředky na roky 2007 a 2008. Úsilí se proto soustředilo na svěřeni řídicích pravomocí a na výzvy k podávání přihlášek. V rámci této složky nebyly rozděleny žádné prostředky.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie rovněž dokončila přípravy na provádění složky V, ale neprováděla žádné činnosti v rámci zadávacích řízení či uzavírání smluv. V prosinci byl konečně vytvořen řídicí a kontrolní systém pro tuto složku a byly svěřeny řídicí pravomoci. Začalo provádění tří ze čtyř opatření v rámci programu. Byla dokončena víceletá dohoda o financování a vstoupila v platnost.

Kvůli zpoždění při národní akreditaci potřebných struktur neprobíhalo v **Turecku** v roce 2009 provádění v rámci této složky. Komise nadále podporovala tento proces tím, že poskytovala svou pomoc při budování kapacit.

3. VÝSLEDKY HODNOCENÍ

Hlavním cílem hodnocení je prostřednictvím posouzení výsledků, kterých se dosáhlo pomocí finanční podpory při plnění předvstupních cílů, podpořit rozhodování při plánování a provádění předvstupní pomoci a při formulování politik a strategií. Hodnocení se zaměřuje zejména na vyšší než projektovou rovinu (na rovinu odvětví, programů, strategických cílů atd.). Hodnocení poskytuje Komisi také posouzení akcí podle jejich výsledků, dopadů a potřeb, na jejichž pokrytí jsou zaměřeny, a zajišťuje ověřitelnost z hlediska hospodárnosti a využívání předvstupních fondů. Dále podporuje rozvoj místních kapacit pro hodnocení jakožto prostředku k posílení kapacit příjemců při řízení a kontrole předvstupní pomoci.

V roce 2009 byly jako součást programu pro průběžné hodnocení režimů pro Turecko a Chorvatsko vyhotoveny odvětvové, tematické a ad hoc zprávy. Toto hodnocení se zejména zabývalo předvstupním finančním nástrojem (Turecko) a programy Phare a CARDS (Chorvatsko). Průběžné hodnocení bylo během roku 2009 nahrazeno novým hodnotícím nástrojem na úrovni programů (průběžným hodnocením programů jednotlivých zemí), který se týká NPP i předvstupní pomoci v těchto třech kandidátských zemích. Průběžné hodnocení programů jednotlivých zemí se na rozdíl od předchozího odvětvově založeného přístupu soustředí více na přístup v programové rovině, ale nadále slouží jako nástroj řízení pro vedoucí pracovníky programů, kterým poskytuje základ pro rozhodování. Průběžné hodnocení programů jednotlivých zemí je rovněž vnímáno jako nástroj zajišťující relevantní a včasné budování kapacit příjemců pomoci z NPP, jenž jim pomáhá plnit požadavek prováděcího nařízení o NPP, aby příjemci poté, co jsou jim svěřeny řídicí pravomoci, převzali zodpovědnost za průběžná hodnocení v rámci složky I NPP.

Do konce vykazovaného období bylo dokončeno průběžné hodnocení programů⁵ Chorvatska. Hodnocení Turecka⁶ a Bývalé jugoslávské republiky Makedonie⁷ bude dokončeno v průběhu roku 2010. Hodnocení Chorvatska přezkoumalo řadu horizontálních otázek týkajících se plánování, řízení, monitorování a posuzování pomoci a analyzovalo význam, účinnost, efektivnost, dopad a udržitelnost iniciativ, na něž byly poskytnuty finanční prostředky z programů Phare na rok 2005 a 2006 a z NPP na rok 2007 a 2008. Hlavní zjištění, v řadě ohledů jasně pozitivní, zatímco v některých jiných poukazující na prostor ke zlepšení, byla tato:

- *logika intervencí*: Posouzení logiky intervencí ukázalo, že národní programy vykazují dobrou shodu s VOPD, ale že existuje prostor ke zlepšením na rovině projektů, zejména co se týče stanovení cílů a ukazatelů,
- *řízení pomoci*: Programový mechanismus se postupně zlepšoval, ale mohlo by být zavedeno přísnější sledování návrhů projektů vycházející z podstatnějších a méně formálních hledisek. Při provádění projektů došlo k významnému zlepšení postupů zadávacích řízení a uzavírání smluv a jisté zlepšení nastalo také v „proveditelnosti“ projektů,
- *monitorování*: Systém monitorování fungoval vcelku hladce, ale stávající složení odvětvových monitorovacích podvýborů (původně ustavených v roce 2006 za účelem kontroly decentralizované pomoci z programů Phare a CARDS) bylo třeba znovu sladit s prioritami pomoci z NPP, která byla strukturována jinak a sledovala odlišné priority než Phare. Výsledkem bylo nevyrovnané rozdělování práce mezi výbory. Nízká účast úředníků na vysoké úrovni na schůzích výborů navíc omezovala potenciál těchto výborů jakožto rozhodovacího nástroje. Dále existoval značný prostor ke zlepšení obsahu a kvality monitorovacích zpráv připravených chorvatskými úřady,
- *hodnocení*: Adresáti vcelku uspokojivě vzali v úvahu doporučení uvedená v hodnocení Evropské komise, bylo však třeba zlepšit mechanismus sledující jejich provádění,
- *výsledky pomoci*: Velká většina projektů měla velký význam v tom, že byly v dobrém souladu s řadou potřeb přistoupení. *Efektivnost* a předpokládané *dopady* byly všeobecně hodnoceny kladně v oblastech specifických požadavků *acquis*, ale v oblastech spojených se správní kapacitou a veřejnou správou byly výsledky rozdílné. Vyhlídky na dosažení *udržitelnosti* výsledků byly různé. Hlavní problém se týkal neodpovídajícího personálního obsazení institucí přijímajících zemí, a zejména neschopnosti udržet si zaměstnance: řada institucí zažívala neustálý odliv kvalifikovaných pracovníků, často vyškolených za pomoci EU.

⁵ Průběžné hodnocení programů jednotlivých zemí za rok 2009 týkající se předvstupní pomoci Chorvatsku; smlouva č. IPA/2009/215-223.

⁶ Průběžné hodnocení programů zemí za rok 2009 týkající se předvstupní pomoci Turecku; smlouva č. IPA/2009/218-310.

⁷ Průběžné hodnocení programů zemí za rok 2009 týkající se předvstupní pomoci Bývalé jugoslávské republiky Makedonii; smlouva č. IPA/2009/224-311.

Pokud jde o méně pozitivní ohledy, podle hodnocení reformy veřejné správy v Chorvatsku a dalších zemích⁸, předloženého v roce 2009, v Chorvatsku není dostatečné politické odhodlání a vlastní odpovědnost a strategický přístup je slabý, což brání širšímu dopadu a udržitelnosti opatření. Dále je ve zprávě uvedeno, že mimo území Chorvatska chybí jasná strategie a metodika pro řešení otázek politických kritérií (včetně reformy veřejné správy), takže kandidáti nemají jasnou představu o svých závazcích v tomto směru.

V roce 2009 bylo rovněž dokončeno další hodnocení logiky intervencí u plánování předvstupní pomoci Turecku v rámci NPP⁹. Z hodnocení vyplynulo, že plánování pomoci z NPP se zaměřovalo především na projektovou rovinu. Většina projektů byla sice pro přistoupení významná, ale chybělo komplexní víceleté plánování. Třiletý VOPD představoval sice první krok při tvorbě strategičtějšího programového rámce, ale neposkytl komplexní rámec, který by zahrnoval všechny potřeby přistoupení ve chvíli, kdy k němu dojde, a umožňoval efektivní výběr a načasování projektů.

Dotyční příjemci se řídili zjištěními a doporučeními uvedenými v hodnocení v roce 2009 a činili tak rovněž v roce 2010. Komise zase zintenzivnila pravidelné monitorování pokroku u akcí prováděných příjemci v návaznosti na zjištění uvedená v hodnoceních. Komise se podle doporučení z konference o NPP v roce 2009 a podle závěrů Rady z prosince 2009 týkajících se NPP zasadila o další zlepšení logiky intervencí v rámci pomoci z NPP v řadě ohledů, které se promítnou již v roce 2010, zejména:

- přepracovává se struktura a obsah víceletých orientačních plánovacích dokumentů s cílem vypracovat strategičtější víceletý programový rámec, který by jasněji propojil finanční pomoc s politickými prioritami a pomohl dalším příjemcům pomoci z NPP splnit přístupová kritéria a který by umožnil efektivnější výběr a načasování projektů,
- plánování případně doplňuje přístup více zaměřený na odvětví s odvětvovými strategiemi usilujícími o zlepšení jak vlastní odpovědnosti, tak dopadu,
- budoucí projekty budou mít jasnější cíle a ukazatele, což povede ke zlepšení intervencí,
- v případě potřeby se posílí využití jasně určených podmínek s cílem lépe zajistit, že příjemci provedou závazky potřebné k zaručení výsledků a dopadů finanční pomoci,
- nadále se budou vylepšovat monitorovací systémy společně s orgány přijímajících zemí s cílem více se zaměřit na výsledky a dopady prováděných projektů,
- provedou se další akce v souladu s nedořešenými doporučeními k posílení řídicích a kontrolních systémů decentralizovaného provádění, jež zlepší dohled a kontrolu nad finančními prostředky,

⁸ „Podpora reformy veřejné správy v Chorvatsku a dalších zemích“, tematická zpráva č. R/ZZ/ PAR/0811.

⁹ „Hodnocení *ad hoc* logiky intervencí Evropské komise u finanční pomoci kandidátským zemím a hlavní ponaučení pro revizi víceletých orientačních plánovacích dokumentů na období 2010–2012 – případová studie: Turecko“. Tematická zpráva tvořící součást průběžného hodnocení předvstupních programů EU v Chorvatsku a Turecku a aktivit ústřední kanceláře, smlouva č. PHARE/2007/142-454.

- dodatečné zvláštní audity, hodnocení a podrobné monitorování zajistí efektivitu zlepšování a případné další zpřesňování systému.

4. KOORDINACE DÁRCŮ S ČLENSKÝMI STÁTY A BILATERÁLNÍMI DÁRCI

Jak je uvedeno výše, v dubnu 2009 v Tiraně a v říjnu 2009 v Bruselu proběhly konference na vysoké úrovni, týkající se předvstupní pomoci a zaměřené na téma koordinace dárců a účinné podpory rozšíření. Na těchto konferencích se Komise a členské státy dohodly s mezinárodními finančními institucemi a dárci z třetích zemí na uskutečňování lepší koordinace dárců a efektivnějšího řízení finančních prostředků v souladu s duchem a zásadami Pařížské deklarace o účinnosti pomoci, akčního programu z Akkry a kodexu chování EU pro dělbu práce. Jelikož většina pomoci pro tento region pochází od Evropské unie a od omezeného počtu bilaterálních dárců – řada dalších dárců poskytuje pouze velmi malou podporu jedinému příjemci –, bylo dohodnuto, že se musí doplňkovost a dělba práce mezi dárci výrazně zlepšit.

Závěry těchto konferencí povzbudily EU a dárcce mimo jiné k tomu, aby plně podpořili vlastní odpovědnost příjemců za koordinaci dárců a aby pracovali na dosažení odvětvově založeného přístupu s cílem zlepšit účinnost a dopad NPP a ostatních prostředků poskytnutých dárci, organizovat společná školení o účinnosti pomoci a metodách spolupráce, zahrnout účinnost pomoci mezi své cíle řízení a do svých systémů pro podávání zpráv a zajistit, že bude možné pomoc přizpůsobovat a předvídat. Příjemci byli vyzváni, aby posílili struktury pro koordinaci dárců, zajistili soudržné využívání vnější pomoci a zdrojů z vnitřních rozpočtů a pokročili dále ve vytváření struktur a vlastní odpovědnosti, jež jsou nezbytné pro zajištění účinného decentralizovaného řízení NPP.

Obecně se v průběhu roku 2009 zlepšily konzultační mechanismy sloužící diskusím o strategických dokumentech NPP (např. VOPD) a programových dokumentech (např. seznamy projektů a národních programů), takže nyní zahrnují členské státy, další dárcce, místní pobočky mezinárodních finančních institucí a v některých případech i zástupce občanské společnosti. Tyto schůzky, při nichž se hovořilo o plánování, programování a provádění pomoci, se do značné míry podílely na zajištění koordinace, soudržnosti a doplňkovosti. Řada příjemců se rozhodla převzít vedoucí úlohu, např. v Albánii, kde jediný vládní úřad zodpovídal za koordinaci národní, odvětvové a průřezové strategie rozvoje i za koordinaci dárců. Stále je však nutno tvrdě pracovat na tom, aby příjemci více přebírali vedoucí úlohu při koordinaci dárců. Stejně důležité je zvýšit kapacity pro koordinaci dárců, aby bylo dosaženo více praktických výsledků a aby se zlepšila účinnost pomoci. Koordinační schůzky se musí mnohem více soustředit na dohodnutí provozních a praktických kroků při podpoře plánování zaměřeného na výsledky, na provádění rozhodnutí o dělbě práce a o podpoře příjemců při vytváření odvětvových strategií a na stanovení základních stavebních prvků odvětvového přístupu.

V Kosovu bylo dosaženo pokroku při vývoji platformy pro řízení pomoci, jež usnadní sdílení informací o probíhajících a plánovaných projektech v celé komunitě dárců. Vlády Bývalé jugoslávské republiky Makedonie a Srbska také shromáždily údaje o projektech financovaných dárci. Albánie a Bosna a Hercegovina vytvořily zprávy o mapování dárců. Tyto zprávy jsou velmi užitečné mimo jiné proto, že v roce 2009 se začalo složení dárců na západním Balkáně a v Turecku měnit. Ke změnám přítomnosti dárců přispěly domácí tlaky způsobené finanční krizí. Některé členské státy EU ohlásily plány na omezení rozsahu

bilaterálních programů nebo jejich stažení, zejména z kandidátských zemí. Probíhalo sice sdílení informací o zdrojích dárců a o jejich střednědobé přítomnosti, ale je třeba více pomáhat příjemcům při plánování střednědobých výdajových rámců a dárcům při vytváření soudržnějších programů. Jasné posouzení střednědobých plánů všech dárců (v některých případech včetně Číny a Ruska) bude důležité při uskutečňování kodexu chování EU pro dělbu práce a při podpoře odvětvových přístupů. Čína a Rusko iniciovaly několik významných investic a zvýhodněných půjček v tomto regionu, například v odvětví energetiky a dopravy. Tyto investice se budou muset vzít v potaz spolu s investicemi mezinárodních finančních institucí, zejména EIB a EBRD.

Byly učiněny některé významné pokroky týkající se dělby práce v Albánii a přístupů založených na odvětvích nebo programech v Bývalé jugoslávské republice Makedonii. Tyto dvě země byly vybrány, aby uskutečnily zrychlenou iniciativu v oblasti dělby práce, která má podpořit provádění Kodexu chování EU pro doplňkovost a dělbu práce v rámci rozvojové politiky. Operační rámec EU pro účinnost pomoci (listopad 2009) měl za cíl dosáhnout lepších výsledků při rozvoji prostřednictvím účinnější praktické spolupráce, omezení přesahů a snížení nákladů na transakce. Albánský vládní úřad pro strategii a koordinaci dárců vedl práce na zrychlené iniciativě v oblasti dělby práce, která je zakotvena v albánském akčním plánu národní harmonizace a která má přidanou hodnotu pro jiné existující mechanismy koordinace. V průběhu celého roku 2009 byla prováděna společná analýza, aby bylo možno společně vymezit role a povinnosti hlavních dárců a začít přidělovat dárcům v určitých odvětvích vedoucí úlohu.

Bývalá jugoslávská republika Makedonie vytvořila plány a metodiku programově založeného přístupu za silné podpory Světové banky a EU; také nové odvětvové pracovní skupiny v Srbsku začaly prokazovat, že účinná koordinace může přinášet výsledky.

Jak příjemci, tak dárci by však měli lépe využívat přínosu účinnosti a účelnosti struktur pro koordinaci dárců, jež dokáží provádět zásady účinnosti rozvoje. Dárci by měli vynaložit další úsilí ke snížení duplicity a nákladů na transakce, např. pomocí společné analytické práce, dále ke zlepšení a sdílení vyžívání mechanismů pro monitorování a hodnocení příjemců a ke zlepšení schopnosti příjemců vytvářet odvětvovou politiku a provádět odvětvové strategie.

5. KOORDINACE S MEZINÁRODNÍMI FINANČNÍMI INSTITUCEMI

Komise je odhodlána pracovat v těsnější koordinaci s evropskými a mezinárodními finančními institucemi podporujícími modernizaci a sociálně-ekonomický rozvoj na západním Balkáně. Těsnější koordinace s mezinárodními finančními institucemi je sledována na politické/institucionální i finanční rovině.

Poradní skupina mezinárodních finančních institucí (IFIAG) se skládá ze zástupců Komise, skupiny Světové banky (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj / Mezinárodní finanční korporace), Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD), Evropské investiční banky (EIB), Rozvojové banky Rady Evropy (CEB), Rady pro regionální spolupráci (RCC), Severské investiční banky, Severské environmentální a finanční společnosti a Černomořské banky pro obchod a rozvoj. V lednu 2009 se konalo plenární zasedání poradní skupiny, na němž se jednalo o nápravných krocích pro západní Balkán a Turecko v souvislosti s finanční a hospodářskou krizí. Účastníci se shodli na tom, že by poradní skupina měla i nadále těsně spolupracovat při monitorování hospodářské a finanční situace v regionu a koordinovat přiměřenou reakci na krizi.

V roce 2009 Komise úzce spolupracovala s Evropskou centrální bankou a s mezinárodními finančními institucemi na vytváření balíčku opatření proti finanční krizi ve výši 160 milionů EUR, financovaného z NPP na rok 2009. V rámci balíčku se kombinovaly granty EU s půjčkami od mezinárodních finančních institucí, aby se urychlilo provádění vysoce potřebných investic do komunální infrastruktury a do úspor energie.

Bylo zjištěno, že tuto oblast bude třeba sledovat na rovině příjemců a odvětví. Komise vytvořila v rámci společného řízení s Evropskou centrální bankou regionální projekt, který tvoří součást většího balíčku opatření reagujících na finanční krizi. Za účelem posílení kapacity a spolupráce mezi národními centrálními bankami zemí západního Balkánu a Turecka a 14 národními centrálními bankami Eurosystemu byl zřízen nástroj pro podporu (mikro- a makrobezpečnostního) dohledu nad regionálním bankovním sektorem. Tento projekt bude po dobu dvou let koordinovat příspěvky významných mezinárodních finančních subjektů, jako je Basilejský výbor bankovních dohlížitelů, Lublaňské centrum excelence ve finančnictví, Vídeňský společný institut, Mezinárodní měnový fond a Světová banka. Po uzavření společné kanceláře Evropské komise a Světové banky v Bruselu převzala Komise v roce 2009 sekretariát poradní skupiny mezinárodních finančních institucí.

Od podzimu 2009 Komise rovněž spolupracovala s programem OECD Investment Compact for South East Europe při tvorbě opatření na zvýšení konkurenceschopnosti ekonomik v souvislosti s balíčkem opatření zaměřených proti finanční krizi.

V prosinci 2009 stanovily Komise, EIB, EBRD a CEB **investiční rámec pro západní Balkán** (WBIF), který má pomoci zlepšit harmonizaci a spolupráci při financování investic do sociálně-ekonomického rozvoje regionu. Tento rámec se skládá ze dvou nástrojů: ze společného příspěvkového zdroje a společného grantového zdroje. Společný příspěvkový zdroj shromažďuje do jednoho pramene prioritních investic společné půjčky od EBRD a EIB (orientačně se jedná celkem o 1 miliardu EUR), od CEB i od dalších bilaterálních finančních institucí členských států, které přispívají do společného evropského fondu pro západní Balkán (EWBJF). Společný grantový zdroj slučuje finanční prostředky na granty z rozpočtu EU (rozpočet NPP), zúčastněných partnerů z řad mezinárodních finančních institucí (CEB, EIB, EBRD) a společného evropského fondu pro západní Balkán, k nimž se mohou připojit příspěvky členských států a dalších potenciálních dárců.

K příkladům posílené spolupráce patří větší přehled o zdrojích přípravy projektů mezinárodních finančních institucí, společné úsilí o harmonizaci investičních priorit těchto institucí s přístupovými prioritami EU dle jednotlivých odvětví, větší zastoupení příjemců pomoci z NPP v procesu výběru projektů, zjednodušení přípravy a provádění orientované na projekty, které vyžadují podporu mezinárodních finančních institucí, a účast členských států na bilaterálních grantech.

V průběhu roku 2009 bylo rovněž vyvinuto značné úsilí, aby pokračovalo provádění tří směrů spolupráce s mezinárodními finančními institucemi: rozvoj soukromého sektoru a velmi malých, malých a středních podniků, energetická účinnost a infrastruktura.

- *Směr I – rozvoj soukromého sektoru:* Na straně nabídky probíhá pomoc EU zejména prostřednictvím Evropského fondu pro jihovýchodní Evropu (EFSE), který konsolidoval dřívější režimy mikroúvěrů v celém regionu do jediného nástroje. EFSE zajišťuje dlouhodobou udržitelnost a mobilizuje finanční prostředky tím, že nabízí krytí rizik, aby přilákal soukromé investiční zdroje mikropůjček. Zavádění EFSE bylo úspěšné. Do prosince 2009 činil závazek Komise v EFSE prostřednictvím

Evropského investičního fondu 96,4 milionu EUR a celková hodnota portfolia vzrostla na 579 milionů EUR. Zbývající část portfolia půjček činila 450 milionů EUR rozdělených mezi 115 600 vypůjčovatelů. Celkové prostředky, rozdělené od doby zřízení EFSE v rámci 216 000 půjček, činily 1,1 miliardy EUR.

- *Směr II – energetická účinnost:* V rámci tohoto směru se pozornost soustředí na podporu investic malých a středních podniků, domácností a veřejného sektoru do energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie tím, že poskytuje prostředky na akce podnikané za podpory národních programů, včetně zvyšování veřejného povědomí o energetické účinnosti a potenciálu pro úspory energie, a dále na prováděcí právní předpisy ke směrnici o energetické náročnosti budov¹⁰ a směrnici o energetické účinnosti u konečného uživatele a o energetických službách¹¹ (včetně obnovitelných zdrojů energie). Podpora investic do energetické účinnosti je v souladu s doporučením Zelené knihy Evropské komise o energetické účinnosti¹², která povzbuzuje mezinárodní finanční instituce k tomu, aby dlouhodobě financovaly investice do energetické účinnosti. Ve stavebnictví a v průmyslu byla v rámci nástroje efektivního využívání energie poskytnuta další podpora finančním zprostředkovatelům a koncovým vypůjčovatelům, když jim byly nabídnuty příležitosti k větším úsporám energie a snižování emisí uhlíku. Dále se Evropská komise v rámci balíčku opatření proti finanční krizi z roku 2009 účastní fondu energetické účinnosti pro jihovýchodní Evropu – veřejně-soukromého partnerství iniciovaného EIB a skupinou Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), který zapojuje mezinárodní finanční instituce, dárce a soukromé investory. Fond bude poskytovat investice do energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím konkrétní finanční podpory a technické pomoci podnikům, poskytovatelům energetických služeb, domácnostem, obcím a dalším veřejným institucím. V roce 2009 podpořil tento nástroj dvě místní banky v Bosně a Hercegovině a v Srbsku při rozvoji jejich investičního portfolia v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. Tyto projekty byly rozšířeny o prostředky EBRD v celkové výši 20

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/91/ES ze dne 16. prosince 2002.

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/32/ES ze dne 5. dubna 2006.

¹² KOM(2005) 265 v konečném znění ze dne 22. června 2005.

milionů EUR plus o 4,6 milionu EUR z grantů EU jako investiční pobídky konečným vypůjčovatelům a na pokrytí správních poplatků zúčastněné banky.

- *Směr III – podpora investic do infrastruktury:* Pro zajištění trvalého sociálně-ekonomického rozvoje a stability regionu jsou klíčové odpovídající sítě infrastruktury a služeb v odvětví dopravy, energetiky, životního prostředí a v sociálním sektoru. K zásadním faktorům, které brzdí zlepšení v oblasti infrastruktury, patří neefektivní využívání finančních zdrojů, nedostatek zkušeností příjemců s přípravou projektů na financování za pomoci mezinárodních finančních institucí a dalších dárců a dále mezery ve financování, které brání přijatelnosti projektů pro banky. Tento směr zahrnuje zřízení víceodvětvového nástroje pro více příjemců pro projekty v oblasti infrastruktury (IPF). Tento nástroj podporuje instituce na celostátní, regionální a komunální úrovni při přípravě a provádění projektů v oblasti investic do infrastruktury, financovaných mezinárodními finančními institucemi a/nebo dalšími dárci. Cílem tohoto mechanismu je spojovat finanční prostředky tak, aby bylo umožněno provádění projektů. Nástroj pro projekty v oblasti infrastruktury poskytuje technickou pomoc při uskutečňování projektů, jako jsou studie proveditelnosti a předběžné studie proveditelnosti, předběžné a podrobné návrhy, podpora při zadávacích řízeních, prováděcí práce atd. Z tohoto nástroje se také spolufinancují investice do komunální infrastruktury, které jsou připraveny k provedení mezinárodními finančními institucemi. V prosinci 2009 byl nástroj pro projekty v oblasti infrastruktury začleněn do investičního rámce pro západní Balkán. Do konce vykazovaného období bylo z tohoto mechanismu podpořeno 65 projektů, grantová podpora dosáhla výše 123 milionů EUR a celkové investice se odhadují na 1 miliardu EUR. Například v Albánii podnítil grant ve výši 4,7 milionu EUR vytvoření půjčky ve výši 12 milionů EUR, takže za pomoci státního příspěvku a další grantové podpory z bilaterálních zdrojů mohlo být do dodávek a úpravy vody investováno 21,7 milionu EUR.